

Mensenrechten realiseren op de plek waar je woont.
Autonomie en vrijheid voor iedere persoon met een handicap.

- **19.30 – 19.40** **Verwelkoming & inleiding**
Tim Claerhout & Dries Cautreels

- **19.40 – 19.50** **VN-Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap**
Nadia Hadad

- **19.50 – 20.30** **Panel met introductie en reflectie**
 1. Juridische reflectie obv doctoraatsonderzoek over artikel 19 VRPH, UCLouvain Saint-Louis
Louis Triaille
 2. Reflectie door ervaringsdeskundigen, Onafhankelijk Leven
Viviane Sorée & Sebastian Dürr
 3. Reflectie door ervaringsdeskundigen, 't Venster
Marleen van de Vijver & Vanessa Dermaut
 4. Reflectie vanuit beleid, Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
Sam Van Bastelaere

- **20.30 – 21.00** **Open debat**

Verwelkoming en inleiding

Tim Claerhout

Dries Cautreels

De-Institutionalisering

- Terugblik
 - Geschiedenis van totaalinstututen
 - Hospitaalmodel

- Jaren '60
 - Reactie op mensenrechtenschendingen
 - Mensenrechtenkaders in activisme en beleid
 - Nordics, UK, ...

Een gezamenlijke zoektocht

BWMSTR
Team
Vlaams
Bouwmeester

 onafhankelijk
leven vzw
Neem de regie in handen

ACADEMISCHE WERKPLAATS
DE - INSTITUTIONALISERING

GRIP
kom op voor
INCLUSIE

STAD'S
ACADEMIE

VAPH
VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP

Museum
Dr. Guislain
Gent

De-Institutionalisering realiseren

- Niet ongecontesteerd
- Consensus: **méér dan fysiek ontmantelen**
 - Verder dan structuur... repressieve instellingscultuur
 - “Instelling” versus “voorziening”
 - Macro – meso – micro → beleidsoverschrijdend
- Consensus: **mensenrechten autonomie en vrijheid**

Mensenrechten realiseren op de plek waar je woont.
Autonomie en vrijheid voor iedere persoon met een handicap.

Een debatavond

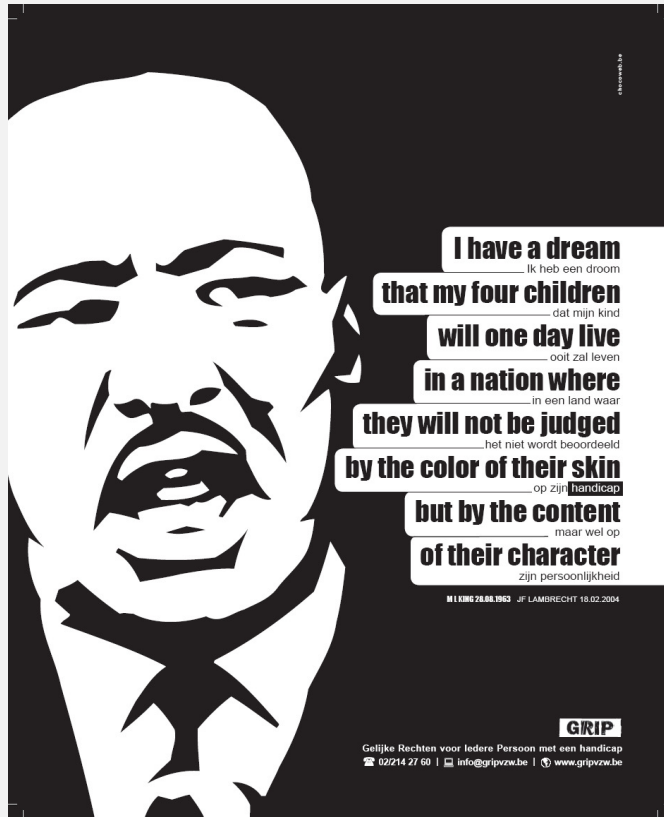
- Consensus en ambiguiteiten
- Bewust *opentrekken* van het debat
 - “Niets over ons zonder ons”
 - Ook de meest kwetsbare burgers (met een zorgnood)
- Hoe verder?
 - Mensenrechten en de-institutionalisering
 - Geen eindpunt maar...

VN-Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap

Nadia Hadad

GRIP is een burgerrechtenorganisatie

Ervaringsdeskundigheid staat centraal

DOEL:

- Zelfbeschikking en autonomie voor alle personen met een handicap
- Evenwaardige en evenredige participatie
- Inclusieve samenleving

**Gelijke rechten
en
Gelijke Kansen**

Het VN-Verdrag: Algemeen

Mensen met een handicap hebben om 'evenwaardig te kunnen participeren' aan alle domeinen van het leven nood

- aan voldoende ondersteuning (vb. assistentie, hulpmiddelen),
- redelijke aanpassingen (vb. toegankelijke omgeving, vervoer),
- toegankelijke openbare en gemeenschapsdiensten
- en aan de juiste ingesteldheid (geen vooroordelen, betutteling).

Wanneer het hier aan ontbreekt, hebben ze wel het formele 'recht' maar zeker geen gelijke kansen.

- Op 2 juli 2009 ratificeerde België dit verdrag:
- niet meer vrijblijvend, is afdwingbaar, moet worden ingevoerd in nationale wetgeving en zal worden gecontroleerd.
- regelmatig moeten rapporteren aan de Verenigde Naties over de voortgang met betrekking tot de invoering van het Verdrag.
- Individuen en organisaties kunnen tegen een lidstaat ook klacht neerleggen bij een internationaal Comité voor de rechten van personen met een handicap. Dat Comité zal dan aan de lidstaat uitleg vragen, eventueel zelfs een plaatsbezoek doen, enz

Het VN-Verdrag: art. 19

Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij

De Staten die Partij zijn bij dit Verdrag erkennen het recht van alle personen met een handicap om in de maatschappij te wonen met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen en nemen doeltreffende en passende maatregelen om het personen met een handicap gemakkelijker te maken dit recht ten volle uit te oefenen en volledig deel uit te maken van, en te participeren in de maatschappij, onder meer door te waarborgen dat :

- a) personen met een handicap de kans hebben, op voet van gelijkheid met anderen, vrij hun verblijfplaats te kiezen, alsmede waar en met wie zij leven, en niet verplicht zijn te leven in een bepaalde leefstructuur;
- b) personen met een handicap toegang hebben tot een reeks van thuis, residentiële en andere maatschappijondersteunende diensten, waaronder persoonlijke assistentie, noodzakelijk om het wonen en de opname in de maatschappij te ondersteunen en isolatie of uitsluiting uit de maatschappij te voorkomen;

Het VN-Verdrag: art. 19

Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij

c) de sociale diensten en faciliteiten voor het algemene publiek op voet van gelijkheid beschikbaar zijn voor personen met een handicap en beantwoorden aan hun behoeften.

- Artikel 19 omvat zowel burgerlijke en politieke als economische, sociale en culturele rechten en is een voorbeeld van het onderlinge verband, de onderlinge afhankelijkheid en de ondeelbaarheid van alle mensenrechten.
- Het recht om zelfstandig te wonen en in de maatschappij te worden opgenomen, kan alleen worden gerealiseerd als alle in deze norm vastgelegde economische, burgerlijke, sociale en culturele rechten worden vervuld.
- De internationale mensenrechtenwetgeving legt verplichtingen op die onmiddellijke werking hebben en andere die geleidelijk kunnen worden gerealiseerd. Volledige verwezenlijking vereist ook structurele veranderingen die wellicht in fasen moeten worden doorgevoerd, of het nu gaat om burgerlijke en politieke of sociale, economische en culturele rechten

Het VN-Verdrag: Algemene Commentaar 5

De verplichting tot nakoming houdt in dat de Staten:

- Passende wetgevende, bestuurlijke, budgettaire, juridische, programmatische, promotionele en andere maatregelen moeten bevorderen, vergemakkelijken en verstrekken om de vastgelegde recht op zelfstandig wonen en op opnemings in de maatschappij te waarborgen.”
- een strategie en een concreet actieplan voor de-institutionalisering aannemen: structurele hervormingen door te voeren, de toegankelijkheid voor personen met een handicap binnen de maatschappij te verbeteren en alle personen in de samenleving bewust te maken van de inclusie van pmH.
- Uitfaseren van instellingen en opbouwen van ondersteuning voor een onafhankelijk leven zijn beide belangrijk . Deinstitutionalisering gaat er niet over om zonder meer een instelling te sluiten en de mensen woningen te geven. Er zijn ook heel wat andere voorwaarden te vervullen om het recht op een onafhankelijk leven te realiseren. Tegelijkertijd houdt deinstitutionalisering wel degelijk de fysieke afbouw van de bestaande voorzieningen zoals we deze kennen en het stopzetten van uitbreiding en renovatie in.

Het VN-Verdrag: Richtlijnen rond DI

- **Definitie Zelfstandig wonen:** personen met een handicap alle nodige middelen krijgen om hen in staat te stellen keuze en controle over hun leven uit te oefenen en alle beslissingen over hun leven te nemen. Persoonlijke autonomie en zelfbeschikking zijn van fundamenteel belang voor een zelfstandig bestaan, met inbegrip van toegang tot vervoer, informatie, communicatie en persoonlijke assistentie, woonplaats, dagelijkse routine, gewoonten, fatsoenlijk werk, persoonlijke relaties, kleding, voeding, hygiëne en gezondheidszorg, religieuze activiteiten, culturele activiteiten en seksuele en reproductieve rechten
- De verwijzing naar residentiële diensten in art. 19 mag niet worden gebruikt om het in stand houden van instellingen te rechtvaardigen. De term 'residentiële diensten' verwijst naar gemeenschapsgerichte ondersteunende diensten die gericht zijn op het waarborgen van gelijkheid en non-discriminatie bij de uitoefening van het recht op adequate huisvesting door personen met een handicap.

De evaluatie door het VN-Comité 2014

- Recht op ondersteuning en Deïstitutionalisering:

‘Het comité stelt met bezorgdheid vast dat er een hoge doorverwijzing van personen met een handicap gebeurt naar instellingen en dat er geen plan is voor deïstitutionalisering. Personen hebben weinig keuzemogelijkheden voor onafhankelijk leven, gezien er een tekort aan ondersteuning is in de vorm van persoonlijke assistentie’.

- Concrete aanbevelingen:

→ een plan (politiek) opstellen om te deïstitutionaliseren

→ het verminderen van investeringen in collectieve infrastructuren en voorkeur geven aan persoonlijke keuzes
→ een plan opstellen waarin voldoende garanties worden voorzien op een onafhankelijk leven, zodanig dat iedere persoon met een handicap in de maatschappij volwaardig kan leven

→ dit plan moet de wachtlijsten wegwerken en de nodige financiële middelen hiervoor voorzien en de maatschappij toegankelijk maken voor alle personen met een handicap

De Belgische overheid wordt dit
jaar door het VN-comité
verhoord en beoordeeld
tegen eind Augustus 2024.

PANEL

Juridische reflectie obv doctoraatsonderzoek mbt art. 19

Louis Triaille

Reflectie door ervaringsdeskundigen

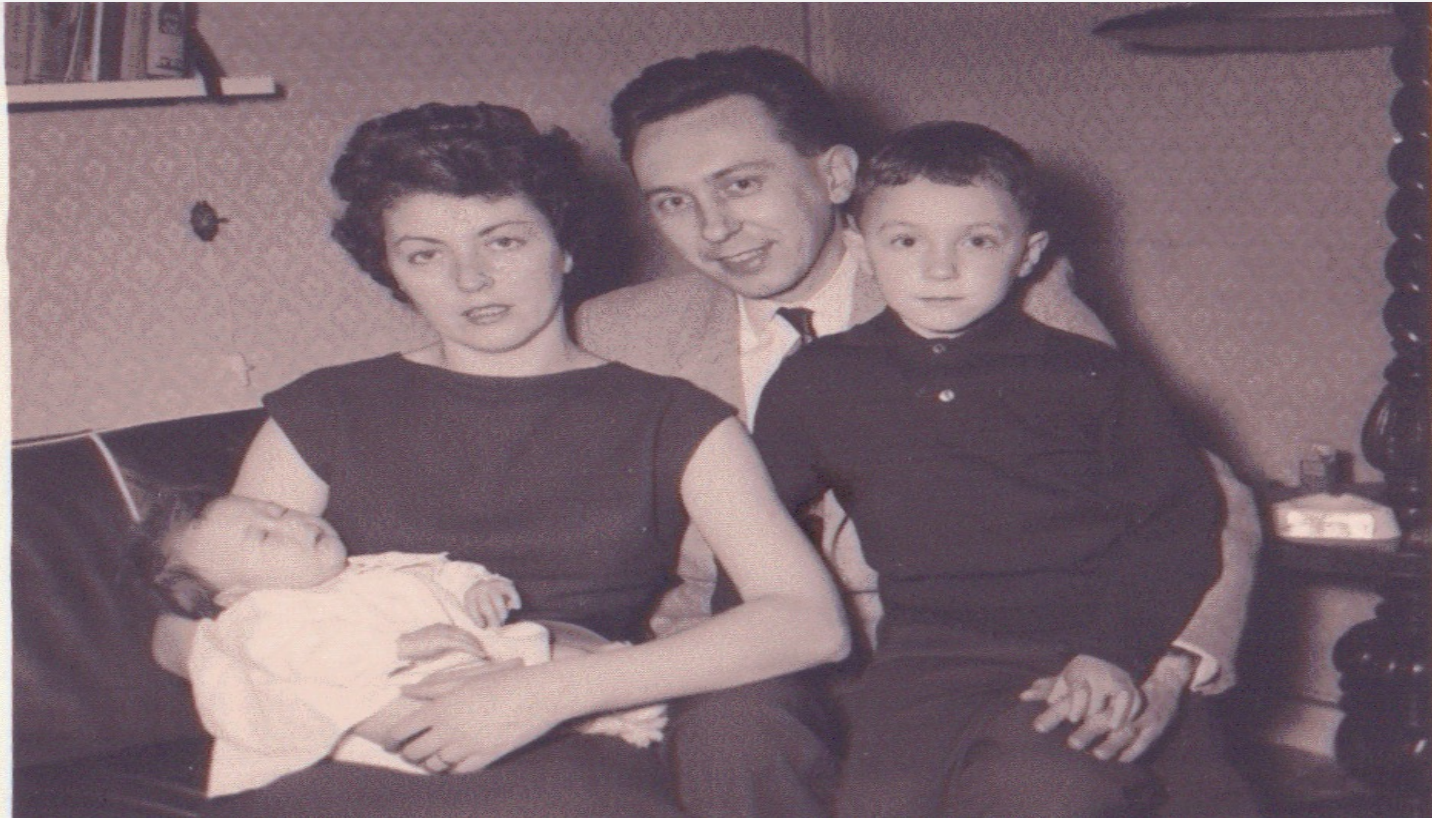
Viviane Sorée

Sebastian Dür

Introductie

- Geboren op 22/09/60.
- Ouders waren in de wolven met een dochter na een zoontje van bijna 5 jaar.
- Ernstige fysieke handicap ontwikkeld na zes weken door meningitis.
- Niet in staat om te spreken, recht te zitten, te slikken, te kauwen, om mij voort te bewegen.

Mijn Leven: Mijn Keuzes, Mijn Dromen

- Dankzij steun en inzet van moeder kunnen studeren, masterdiploma.
- 28 jaar kunnen werken, diverse loopbaan: onderzoeker, adviseur bij een Brussels kabinet, directielid.
- Diverse engagementen bij vzw's.

Mijn Leven: Mijn Keuzes, Mijn Dromen

- Ontvangen van (PAB) op 40-jarige leeftijd.
- Aanzienlijke invloed op keuzes en mogelijkheden.

Mijn Leven: Mijn Keuzes, Mijn Dromen

- Ik beheer mijn budget volledig zelf, heb volledige controle hoe ik mijn budget gebruik:
 - Welke assistenten (via welke diensten).
 - Wanneer en hoelang ik persoonlijke assistentie wil.
 - Voor welke activiteiten ik assistentie wil.

Mijn Leven: Mijn Keuzes, Mijn Dromen

- Dankzij PAB mogelijkheid om actieve rol als tante op te nemen.

Mijn Leven: Mijn Keuzes, Mijn Dromen

- Laatste jaren van moeders leven: rol als mantelzorgster opgenomen.
- Intensieve periode van ondersteuning naast voltijdse job en vrijwillige engagementen.

Mijn Leven: Mijn Keuzes, Mijn Dromen

Ik kan zeggen dat ik tevreden ben met mijn leven, ook al moest/moet ik vaak obstakels en vooroordelen overwinnen.

**"ZOALS ALLE
PAPA'S
PROBEER IK
ELKE DAG
DE BESTE
PAPA
VAN DE
WERELD
TE ZIJN"**

Reflectie door ervaringsdeskundigen

Marleen van de Vijver

Vanessa Dermaut

Reflectie vanuit beleid

Sam Van Bastelaere

VAPH

VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP

HOE DE-INSTITUTIONALISERING IN DE PRAKTIJK BRENGEN?

- Er is geen internationaal aanvaarde definitie van DI (ook niet op EU niveau)
 - OHCHR omschrijft het als een proces dat zorgt voor de verschuiving van de woonsituatie van geïstitutionaliseerde en andere gesegegreerde omgevingen naar een systeem dat sociale participatie mogelijk maakt waarbij diensten in de gemeenschap worden verleend op basis van de voorkeur en wens van het individu.
 - Volgens WHO is een instituut een plaats waar mensen geen volledige controle uitoefenen over hun leven en dagelijkse activiteiten. Dit wordt niet enkel bepaald door de omvang ervan.
- “Sluiten” van instituten
 - Gebouwen letterlijk afbreken => dus mensen dwingen om te verhuizen, of ze nu willen of niet?
 - Wat met personeel dat zorg en ondersteuning biedt in een geïstitutionaliseerde logica?
- Afbouwen van instituten
 - Geen nieuwe bewoners / gebruikers, maar wat met de mensen die er al gebruik van maken?
 - Hoe zorg je er voor dat de anderen niet in een institutionele logica terecht komen?

AMBITIE VAN HET VAPH

- De VN Conventie inzake de Rechten van Personen met een Handicap is onze leidraad, met autonomie en levenskwaliteit als centrale aandachtspunten
- **Voor iedere persoon met een handicap een kwaliteitsvol leven in een open en toegankelijke samenleving garanderen tegen 2040**
- We nemen onze verantwoordelijkheid, maar dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle sectoren

ONZE VISIE OP DE-INSTITUTIONALISERING

- Herdenken en hervormen van de plaatsen waar de zorg en ondersteuning geboden wordt tot woon- en leefomgevingen die:
 - **Openstaan** voor en deel uitmaken van de samenleving;
 - **Maximale autonomie** nastreven, ook voor de kwetsbaarste personen;
 - Gestuurd worden door **participatie** en **medezeggenschap**.
- Persoonlijke Budgetten als hefboom
 - Middel, geen doel
 - Keuzevrijheid staat centraal (met ondersteuning indien gewenst / nodig)
- Nog sterker inzetten op het bewustmaken en sensibiliseren van overheidspartners rond inclusie en participatie voor personen met een handicap:
 - VAPH als expertisecentrum voor kwaliteitsvol leven voor personen met een handicap
 - Investeren in zorgprofessionals die door hun houding en aanpak garanderen dat ook de kwetsbaarste personen met een handicap hun rechten kunnen opnemen

STERK

Driemaandelijks tijdschrift met sterke verhalen van mensen met een handicap

www.vaph.be/actueel/magazines

DEBAT

Mensenrechten realiseren op de plek waar je woont.
Autonomie en vrijheid voor iedere persoon met een handicap.